

Wymagania edukacyjne z historii cz.2 – „Dzieje nowożytne” - klasa II D

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
EUROPA I ŚWIAT W EPOCE ODRODZENIA						
1. Cywilizacje pozaeuropejskie	<ul style="list-style-type: none"> – pierwsi mieszkańcy Ameryki – najstarsze cywilizacje Mezoameryki – cywilizacja Majów, Azteków i Inków – cywilizacje Azji – cywilizacje Afryki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ludy półosiadłe, ludy osiadłe</i> – wymienia trzy największe cywilizacje Ameryki. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>okres prekolumbijski, nomadzi</i> – charakteryzuje postać Montezumy – wskazuje na mapie obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie – charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów – omawia osiągnięcia cywilizacyjne Inków – przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji afrykańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Mezoameryka, siogun</i> – zna czas powstania (III w.) i upadku (IX X w.) pierwszych mias państw Majów, ekspansji Azteków (XV - XVI w.), rozkwitu potęgi Inków (XVI w.) – przedstawia ludy zamieszkujące Mezoamerykę – omawia organizację plemienia Majów – omawia organizację państwa i społeczeństwa Azteków – przedstawia organizację państwa Inków – omawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w. – przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>politeizm, astrobiologiczny, animizm</i> – charakteryzuje postać Franciszka Ksawerego – wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia cywilizacyjne – przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich – wymienia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków – przedstawia próby chrystianizacji Japonii i ocenia jej skutki – wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Toyotomi Hideyoshiego, Babera – porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniem cywilizacji europejskiej w tym samym czasie.
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczna wiedza o świecie – stare i nowe wyobrażenia na temat kształtu Ziemi – przyczyny odkryć geograficznych – rozwój żeglugi i nawigacji – pierwsze wyprawy Portugalczyków 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karawela, Nowy Świat</i> – zna daty: I wyprawy Kolumba (1492–1493 r.), odkrycia drogi morskiej do Indii (1497–1498 r.), I wyprawy dookoła świata (1519–1522 r.) – charakteryzuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>handel lewantyński</i> – zna daty: odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1487 r.), odkrycia Brazylii (1500 r.) – charakteryzuje postacie: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Ameriga Vespucciego – wskazuje na mapie zasięg kolonizacji portugalskiej i hiszpańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kwadrant, astrolabium</i> – zna datę opłynięcia przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446 r.) – charakteryzuje postacie: Izabeli Kastyljskiej, Ferdynanda Aragońskiego – wskazuje na mapie kierunki wypraw Kolumba, da Gamy i 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Toscanellego, Giovanniego Caboto, Pedro Cabrala – wyjaśnia, jakie znaczenie dla nowożytnych odkryć geograficznych miały teoretyczne prace Toscanellego – przedstawia ekspedycje zmierzające do odkrycia i poznania Nowego Świata. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Juana de la Cosa, Alonso de Hojedy – omawia i ocenia hipotezy dotyczące odkrycia Ameryki – ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych.

	<ul style="list-style-type: none"> – odkrycie Ameryki – w drodze do Indii i Nowego Świata – opłynięcie Ziemi – znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny odkryć geograficznych – omawia przebieg i następstwa wypraw odkrywczych Kolumba. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny odkryć geograficznych – wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze – omawia przebieg i następstwa wyprawy Vasco da Gamy – omawia przebieg i następstwa I wyprawy dookoła świata. 	<ul style="list-style-type: none"> Magellana – przedstawia średniowieczną wiedzę o świecie – omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych – przedstawia okoliczności zorganizowania I wyprawy Krzysztofa Kolumba. 		
3. Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> – początek kolonizacji Nowego Świata; podział stref wpływów – podbój Meksyku – kolonizacja Ameryki Południowej – organizacja imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie – kolonizacja Ameryki Północnej – ekspansja kolonialna w Afryce i Azji – znaczenie ekspansji kolonialnej – niewolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>konkwistador</i> – wskazuje na mapie zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce – omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konkwista</i>, <i>korsarstwo</i> – zna daty: podboju Meksyku (1519–1521 r.), podboju Peru (1530–1533 r.) – charakteryzuje postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra – omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w. – przedstawia przebieg podboju Meksyku i jego następstwa – przedstawia przebieg podboju Peru i jego następstwa – omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>traktat z Tordesillas</i>, <i>układ w Saragossie</i> – zna daty: układu w Tordesillas (1496 r.), układu w Saragossie (1529 r.) – charakteryzuje postacie: Montezumy II, Atahualpy – wskazuje na mapie strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatów w Tordesillas i Saragossie; kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej – charakteryzuje początki kolonizacji hiszpańskiej w Nowym Świecie – omawia losy plemion indiańskich po podbojach hiszpańskich – przedstawia rozwój osadnictwa i gospodarki w koloniach hiszpańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę założenia Nowej Anglii (1643 r.) – charakteryzuje postać Vasco Núñeza de Balboa – charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie – omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej – przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji – omawia zjawisko niewolnictwa i ocenia jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych – ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów – ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie.
4. Europa w epoce wielkich odkryć	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój demograficzny Europy – rozwój miast – postęp techniczny i organizacja produkcji – rozwój handlu – kredyty, banki i giełdy – inflacja i dualizm gospodarczy Europy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>popyt</i>, <i>podaż</i>, <i>kapitalizm</i>, <i>pańszczyzna</i> – charakteryzuje rozwój demograficzny Europy w XVI i I poł. XVII w. oraz jego skutki społeczne i gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja</i>, <i>bank</i>, <i>weksel</i>, <i>akcja</i>, <i>giełda</i>, <i>inflacja</i>, <i>dualizm gospodarki europejskiej</i> – wskazuje na mapie strefy handlowe i strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie – omawia rozwój techniki i jego wpływ na organizację produkcji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system nakładczy</i>, <i>grodzenia</i> – określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje – omawia wpływ procesu grodzenia na przemiany gospodarcze w Anglii – charakteryzuje wpływ 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie – wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy.

			<ul style="list-style-type: none"> – omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu – wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej – omawia finansowe skutki napływu kruszców do Europy. 		
5. Kultura renesansu	<ul style="list-style-type: none"> – podstawy przełomu kulturalnego – zainteresowanie antykiem i humanizm – literatura odrodzenia – teatr w epoce odrodzenia – sztuka i architektura renesansu – wielcy twórcy renesansu – nauka w epoce odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>renesans</i> (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna – zna czas narodzin (XIV/XV w.) i upowszechnienia odrodzenia (XVI w.) oraz datę wynalezienia ruchomej czcionki (ok. 1450 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Gutenberga, Williama Szekspira, Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza – przedstawia cechy charakterystyczne humanizmu – wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mecenat artystyczny, perspektywa, człowiek renesansu</i> – charakteryzuje postacie: Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More’a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarki, Rafaela Santi – wymienia i opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia – omawia cechy charakterystyczne piśmiennictwa epoki renesansu – opisuje cechy charakterystyczne architektury renesansu – opisuje osiągnięcia wybitnych twórców sztuki renesansowej – przedstawia myśl polityczną odrodzenia. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>patrycjat, manieryzm, światłocień</i> – charakteryzuje postacie: Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasarięgo, Miguela Cervantesa, Łukasza Górnickiego, Albrechta Dürera – wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu – omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu artystycznego – wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku – charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia – wskazuje okresy w rozwoju sztuki renesansowej – omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu – omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Tommaso Campanelli, Donatella, Filippa Brunelleschi, Donato Bramante, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina – na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Kosmy Starszego, Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne’a, Miguela Serveta, Paracelsusa – ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i myśl polityczną epoki odrodzenia.
6. Reformacja i jej skutki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny reformacji – wystąpienie Marcina Lutra – reformacja w Niemczech – działalność reformatorów w Szwajcarii – powstanie Kościoła anglikańskiego – reformacja w innych krajach europejskich – społeczne skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reformacja, luteranizm (wyznanie ewangelicko- augsburskie), kalwinizm (wyznanie ewangelicko- reformowane), anglikanizm</i> – zna daty: ogłoszenia 95 tez przez Lutra (1517 r.), początku działalności Kalwina (1536 r.), uznania Henryka VIII za głowę Kościoła w Anglii (1531 r.) – charakteryzuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sprzedaż odpustów, protestanci, wojna chłopska, pokój w Augsburgu, hugenoci</i> – zna daty: protestu zwolenników reformacji na sejmie Rzeszy w Spirze (1529 r.), wojny chłopskiej w Niemczech (1525–1526 r.), sejmie w Augsburgu (1555 r.) – charakteryzuje postacie: Thomasa Münzera, Ulricha – wskazuje na mapie te państwa, w których zwyciężyła 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nepotyzm, symonia, kondotierstwo, teoria o predestynacji, Akt supremacji</i> – zna daty: sejmie Rzeszy w Wormacji (1521 r.), <i>Aktu supremacji</i> (1534 r.), przyjęcia luteranizmu w Prusach Książęcych (1525 r.) – charakteryzuje postacie: Johannesa Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona, Albrechta Hohenzollerna – wyjaśnia, z czego wynikała popularność haseł 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: I wojny szmalkaldzkiej (1546–1547 r.), II wojny szmalkaldzkiej (1552), wojny domowej w Szwajcarii (1529–1531 r.), przyjęcia luteranizmu w Inflantach (1561 r.) – charakteryzuje postacie: Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej, Gottharda Kettlera – omawia wojny religijne w Niemczech i ich skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: sojuszu w Szmalkalden (1531 r.), przyjęcia luteranizmu w Danii i Norwegii (1527 r.) oraz w Szwecji (1544 r.) – ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji – ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji.

		– omawia zasady wyznania luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego.	reformacja oraz te, w których oficjalnie obowiązywała religia katolicka, ale część społeczeństwa była przychylna reformacji – przedstawia przyczyny reformacji – przedstawia działalność Lutera i charakteryzuje jego poglądy – charakteryzuje ideologię Kalwina i organizację jego Kościoła – omawia cechy charakterystyczne Kościoła anglikańskiego.	reformacyjnych – przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji – omawia poglądy i działalność Zwingliego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski uniezależnił się od papieża – opisuje proces rozprzestrzeniania się reformacji w Europie i jego skutki – omawia społeczne i polityczne skutki reformacji.	– porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji.	
7. Kontreformacja i wojny religijne	– Kościół wobec reformacji – reformy soboru trydenckiego i walka z reformacją – powstanie i działalność Towarzystwa Jezusowego – walka władców Francji z hugenotami – rewolucja w Niderlandach	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sobór trydencki</i> , <i>kontreformacja</i> – zna datę soboru trydenckiego (1445–1463 r.) – przedstawia reformy soboru trydenckiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inkwizycja</i> , <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> , <i>jezuici</i> , <i>noc św. Bartłomieja</i> , <i>Edykt nantejski</i> – zna daty: ogłoszenia <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i> (1559 r.), zatwierdzenia zakonu jezuitów przez papieża (1540 r.), nocy św. Bartłomieja (1572 r.), <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) – charakteryzuje postacie: Pawła IV, Ignacego Loyoli – omawia i ocenia działalność inkwizycji – charakteryzuje organizację zakonu jezuitów – omawia postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> i wyjaśnia, czy wprowadzał on całkowitą tolerancję religijną.	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Święte Oficjum</i> – zna datę powołania Świętego Oficjum (1542 r.) – charakteryzuje postacie: Pawła III, Katarzyny Medycejskiej, Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego – wskazuje na mapie państwa, w których doszło do walk religijnych – przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji – opisuje działalność jezuitów – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach.	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna trzech Henryków</i> – zna daty: wojny domowej między Gwizjuzami a Burbonami (1562–1594 r.), rewolucji w Niderlandach (1566–1648 r.), proklamowania Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588 r.) – charakteryzuje postacie: Hadriana VI, Henryka II, Filipa II – porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji i w Niderlandach.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gezowie</i> , <i>pacyfikacja gandawska</i> – zna daty: edyktu tolerancyjnego dla hugenotów (1562 r.), koronacji Henryka IV Burbona (1594 r.), pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), unii w Utrechcie (1579 r.) – ocenia działalność jezuitów – ocenia metody walki Kościoła z reformacją.
8. Europa Zachodnia w XVI wieku	– kryzys monarchii stanowych – imperium Habsburgów – rywalizacja o hegemonię w Europie Zachodniej – wojny włoskie – rywalizacja hiszpańsko-	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>monarchia absolutna</i> – omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie.	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Wielka Armada</i> – zna datę klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – charakteryzuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Elżbiety I – wyjaśnia przyczyny	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojny włoskie</i> , <i>Sacco di Roma</i> – zna daty: wojen włoskich (1494–1559 r.), układu w Wiedniu (1515 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.) – charakteryzuje postacie:	– zna daty: bitwy pod Marignano (1515 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.) – charakteryzuje postacie: Filipa Pięknego, Karola I – omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w.	– ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej.

	angielska – zmiany w sztuce wojennej		rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji hiszpańsko-angielskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii miało zwycięstwo nad Wielką Armadą.	Ferdynanda, Karola V, Filipa II, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I – wskazuje na kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza Karola V – opisuje i ocenia politykę dynastyczną Habsburgów – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich.		
9. Państwa Europy Wschodniej i Północnej	– ekspansja turecka – walki na Morzu Śródziemnym – państwo moskiewskie – Szwecja w XVI w.	– charakteryzuje postacie: Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego – charakteryzuje ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej skutki.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Święta</i> , <i>samodzierzawie</i> – zna daty: powstania Ligi Świętej (1571 r.), koronacji Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547 r.) – wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego – przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego – charakteryzuje panowanie Iwana IV Groźnego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opricznina</i> , <i>unia kalmarska</i> , <i>Riksdag</i> – zna daty: bitwy pod Mohaczem (1526 r.), bitwy pod Lepanto (1571 r.) – charakteryzuje postać Ludwika Jagiellończyka – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne – omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym.	– zna daty: unii kalmarskiej (1397 r.), niezależnienia się Szwecji (1523 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Zápolyi, Iwana III Srogiego, Gustawa I Wazy, Jana III Wazy – omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego.	– ocenia znaczenie bitwy pod Lepanto – ocenia panowanie Iwana IV Groźnego.
„ZŁOTY WIEK” RZECZYPOSPOLITEJ SZLACHECKIEJ						
1. Społeczeństwo i gospodarka w Rzeczypospolitej w XVI wieku	– społeczeństwo Rzeczypospolitej – wieloetniczna Rzeczpospolita – gospodarka folwarczno-pańszczyźniana – sytuacja chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. – Gdańsk – główny port Rzeczypospolitej – miasta Rzeczypospolitej – handel lokalny i międzynarodowy – pieniądź w Rzeczypospolitej	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pańszczyzna</i> , <i>gospodarka folwarczno-pańszczyźniana</i> , <i>trójpolówka</i> – omawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folwark</i> , <i>monopol dworski</i> , <i>system cechowy</i> , <i>targ miejski</i> , <i>jarmark</i> , <i>myto</i> – opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej – wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej – omawia cechy charakterystyczne stanów społecznych w Polsce – wyjaśnia, jakie było znaczenie gospodarcze pańszczyzny – omawia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ludzie luźni</i> , <i>kahał</i> , <i>monopol propinacyjny</i> – wskazuje na mapie zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej, znaczące szlaki handlowe – charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie – wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny – omawia sytuację ekonomiczną oraz pozycję	– przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana – przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej – wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej.	– ocenia sytuację ekonomiczną oraz pozycję społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. – ocenia rolę gospodarczą miast w Rzeczypospolitej.

				społeczną chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w. – charakteryzuje przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej – omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej.		
2. Rozwój demokracji szlacheckiej	– pozycja prawna szlachty w Rzeczypospolitej – liczebność i różnicowanie szlachty – polski parlamentaryzm; sejmiki i sejm walny – narodziny ruchu egzekucyjnego – egzekucja praw i dóbr	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demokracja szlachecka, sejm, izba poselska, senat, konstytucja Nihil novi</i> – zna datę konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.) – charakteryzuje postacie: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta – przedstawia cechy charakterystyczne parlamentaryzmu polskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nietykalność osobista, przywiązanie do ziemi, magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, sejmik, sejm walny, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – zna daty: przywileju jedłneńsko-krakowskiego (1430 r.), zwołania pierwszego sejmu walnego (1493 r.), sejmu egzekucyjnego (1562 r.) – charakteryzuje postacie: Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta – przedstawia różnicowanie statusu społecznego szlachty – omawia rolę i znaczenie sejmików szlacheckich – przedstawia postulaty ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prawo ziemskie, królewszczyzny, możnowładztwo, ustawa o inkompatybilności, koronacja vivente rege, wojna kokosza, egzekucja praw i dóbr, lustracja</i> – zna daty: statutu piotrkowskiego (1496 r.), przywileju Zygmunta Starego (1518 r.), przywileju mielnickiego (1501 r.), sejmu piotrkowskiego (1504 r.), I koronacji <i>vivente rege</i> (1529 r.), wojny kokoszej (1537 r.) – charakteryzuje postacie: Bony Sforzy, Barbary Radziwiłłówny – charakteryzuje pozycję króla i szlachty w Rzeczypospolitej – wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem – omawia narodziny ruchu egzekucyjnego – przedstawia główne założenia ideologii szlacheckiej w XVI w.	– wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą – charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w.	– ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej – ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej.
3. Kultura i sztuka renesansu w Polsce	– humanizm w Polsce – rozwój nauk ścisłych i medycznych – geografia i historiografia polska – myśl społeczna i polityczna – literatura polskiego renesansu – architektura i sztuka renesansowa w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>attyka, arkady, arrasy</i> – charakteryzuje postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, – charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>genealogia, heraldyka</i> – charakteryzuje postacie: Łukasza Górnickiego, Marcina Kromera, Macieja z Miechowa, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Jana Zamojskiego – przedstawia mecenat	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka epistolarna, polichromia</i> – charakteryzuje postacie: Filipa Buonaccorsi (Kallimacha), Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Bernarda Morando	– charakteryzuje postacie: Bernarda Wapowskiego, Biernata z Lublina, Santiego Gucci – charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych – przedstawia dorobek polskiej geografii i historiografii epoki renesansu – wyjaśnia, w jaki sposób	– charakteryzuje postacie: Ludwika Decjusza, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Józefa Strusia, Wojciecha Oczko, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Reinholda Heidensteina, Wawrzyńca Gościckiego, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika

			<p>artystyczny w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia – omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia – wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w. – przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce – wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu – wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową – porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego. 	Zamość realizował założenia miasta idealnego.	– porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego.
4. Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – wojny z państwem moskiewskim – stosunki z Habsburgami i polityka węgierska – polityka dynastyczna ostatnich Jagiellonów – wojny o Mołdawię i stosunki z państwem tureckim – zakończenie problemu krzyżackiego – hołd pruski i jego ocena – walka o wpływy nad Bałtykiem i Inflanty – przyłączenie Mazowsza do Korony 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hołd pruski</i>, <i>sekularyzacja</i> – zna daty: pokoju krakowskiego i hołdu pruskiego (1525 r.) – charakteryzuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego, Zygmunta Augusta – omawia postanowienia pokoju krakowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zjazd w Wiedniu</i>, <i>flota kaperska</i> – zna daty: zjazdu w Wiedniu (1515 r.), bitwy pod Mohaczem (1526 r.), wojny z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.), I wojny północnej (1563–1570 r.), hołdu lennego Gottharda Kettlera (1561 r.) – charakteryzuje postacie: Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Gottharda Kettlera – omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów – charakteryzuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad Bałtykiem i Inflanty. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>I wojna północna</i>, <i>dominium Maris Baltici</i>, <i>Komisja Morska</i> – zna daty: bitwy pod Orszą (1514 r.), powstania Komisji Morskiej (1568 r.), pokoju w Szczecinie (1570 r.), przeniesienia praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563 r.) – charakteryzuje postacie: Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego – wskazuje na mapie ziemie przyłączone i utracone przez Polskę i Litwę w latach 1492–1572, podział Inflant w 1561 r. – omawia przyczyny, przebieg i skutki walk z Wielkim Księstwem Moskiewskim – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen o Mołdawię – charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier – omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hospodar</i>, <i>obrona potoczna</i>, <i>Statuty Karnkowskiego</i> – zna daty: wyprawy na Mołdawię (1497 r.), bitwy pod Obertynem (1530 r.), <i>Statutów Karnkowskiego</i> (1570 r.) – charakteryzuje postacie: Iwana III Srogięgo, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego – omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w. – przedstawia okoliczności przyłączenia Mazowsza do Korony – wyjaśnia, dlaczego ostatni Jagiellonowie nie podjęli działań na rzecz odzyskania Śląska. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: rozejmu moskiewskiego (1503 r.), pokoju wieczystego z Turcją (1533 r.) – ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego.
5. Reformacja i kontrreformacja w	– początki reformacji w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>arianie</i> (<i>bracia</i>)	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zbór</i> , <i>pacyfizm</i> ,	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>antytrynitaryzm</i> ,	– charakteryzuje postać Piotra z Goniądza	– przedstawia i ocenia proces kształtowania się tolerancji

Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – bracia polscy i bracia czescy – próby zjednoczenia protestantów i walka o tolerancję – kontrreformacja w Polsce – Kościół prawosławny i unia brzeska – przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej. 	<p><i>polscy), konfederacja warszawska</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę konfederacji warszawskiej (1573 r.) – wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w. – przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej. 	<p><i>bracia czescy, ugoda sandomierska, wolność religijna, unia brzeska, Kościół unicki (grekokatolicki)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ugody sandomierskiej (1570 r.), unii brzeskiej (1596 r.) – charakteryzuje postacie: Piotra Skargi, Jakuba Wujka – wskazuje na mapie tereny, na których dominowali wyznawcy prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy – omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej – omawia próby zjednoczenia protestantów polskich – omawia działalność jezuitów w Polsce – charakteryzuje przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej. 	<p><i>Kościół narodowy, dysydenci, dyzuni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: rozłamu wśród polskich kalwinistów (1562–1565 r.), sprowadzenia jezuitów do Polski (1564 r.), powołania Akademii Wileńskiej (1569 r.) – charakteryzuje postacie: Fausta Socyna, Jana Łaskiego, Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, na czym polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce – przedstawia okoliczności powstania braci polskich – charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich – charakteryzuje realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce – wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej. 	wyznaniowej w Polsce.
6. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – unia polsko-litewska w XV w. – dwa państwa i jeden władca – przemiany na Litwie przed unią lubelską – unia lubelska i jej znaczenie – Rzeczpospolita Obojga Narodów – cechy charakterystyczne – Prusy Królewskie w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inkorporacja, unia lubelska, Rzeczpospolita Obojga Narodów</i> – zna datę unii lubelskiej (1569 r.) – charakteryzuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wskazuje na mapie terytoria Litwy i Korony po unii lubelskiej – przedstawia postanowienia unii lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>unia realna, bojarzy, polonizacja</i> – zna datę sejmu lubelskiego (1568–1569 r.) – charakteryzuje postacie: Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra – wskazuje na mapie ziemie wcielone do Korony na sejmie lubelskim – omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą – opisuje przebieg sejmu lubelskiego – przedstawia różnice między unią personalną a realną. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>unia krakowsko-wileńska, unia mielnicka</i> – zna daty: objęcia tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1446 r.), unii krakowsko-wileńskiej (1499 r.), unii mielnickiej (1501 r.) – charakteryzuje postacie: Mikołaja Radziwiłła Czarnego, Mikołaja Radziwiłła Rudego – omawia losy unii polsko-litewskiej w XV i XVI w. – wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim – wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>II statut litewski</i> – zna daty: rozdzielenia władzy w Polsce i na Litwie (1492 r.), II statutu litewskiego (1566 r.), zniesienia autonomii Prus Królewskich (1569 r.) – omawia i ocenia rządy Zygmunta Augusta na Litwie – charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie – omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: utworzenia odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564 r.), powołania sejmików ziemskich na Litwie (1566 r.) – ocenia, czy po przyłączeniu tych ziem do Korony pomiędzy obiema częściami Rzeczypospolitej panowała równowaga terytorialna, czy też jedna z nich przeważała – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej.
7. Pierwsi władcy	– pierwsze bezkrólewie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– zna daty: zniesienia Statutów	– charakteryzuje postacie:

<p>elekcyjni</p>	<p>– pierwsza wolna elekcja; <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i> – krótkie rządy Henryka Walezego i drugie bezkrólewie – początki rządów Stefana Batorego – wojna z Gdańskiem – wojna z Moskwą – konflikt Stefana Batorego ze szlachtą</p>	<p>terminów: <i>bezkrólewie, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie</i> – zna daty: I wolnej elekcji (1573 r.) – charakteryzuje postacie: Henryka Walezego, Stefana Batorego – przedstawia zasady ustrojowe określone w <i>Artykułach henrykowskich</i>.</p>	<p>terminów: <i>konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, pacta conventa</i> – zna daty: sejmu konwokacyjnego (1573 r.), wojny z Rosją (1577–1582 r.) – charakteryzuje postać Jana Zamojskiego – wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu zawartego między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta – wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje – omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia różnice między <i>Artykułami henrykowskimi a pacta conventa</i> – charakteryzuje politykę wewnętrzną Stefana Batorego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją.</p>	<p>terminów: <i>konfederacja kapturowa, sąd kapturowy, Trybunał Koronny, piechota wybraniecka, rozejm w Jamie Zapolskim</i> – zna daty: śmierci Zygmunta Augusta (1572 r.), ucieczki Henryka Walezego do Francji (1574 r.), elekcji Stefana Batorego (1575 r.), wojny Batorego z Gdańskiem (1576–1577 r.), reformy sądownictwa (1578 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.) – charakteryzuje postacie: Jakuba Uchańskiego, Anny Jagiellonki – wskazuje na mapie postanowienia terytorialne rozejmu w Jamie Zapolskim – omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona – charakteryzuje spór między szlachtą i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia – charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych.</p>	<p><i>Karnkowskiego</i> (1585 r.), zajęcia Połocka (1579 r.), zdobycia Wielkich Łuków (1580 r.), zajęcia Pskowa (1581 r.) – charakteryzuje postacie: Mikołaja Sienickiego, Jana Firleja, Ernesta Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy, Samuela Zborowskiego – wskazuje na mapie zasięg zdobyczy terytorialnych państwa moskiewskiego w Inflantach do 1577 r. – omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezego – ocenia rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów dwóch pierwszych królów elekcyjnych – omawia przyczyny konfliktu Stefana Batorego ze szlachtą.</p>	<p>Maksymiliana II Habsburga, Fiodora – ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego.</p>
EUROPA W XVII WIEKU						
<p>1. Angielska wojna domowa</p>	<p>– przemiany społeczne i konflikty religijne w Anglii – spór króla z parlamentem – początek rewolucji angielskiej – wojna domowa i powstanie republiki – protektorat Olivera Cromwella – od restauracji do monarchii parlamentarnej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna</i> – zna daty: wojny domowej (1642–1649 r.), chwalebnej rewolucji (1688 r.) – charakteryzuje postać Olivera Cromwella – omawia przyczyny i skutki wojny domowej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji monarchii Stuartów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nowa szlachta (gentry), Armia Nowego Wzoru, lord protektor, Akt nawigacyjny, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach</i> – zna daty: powstania Armii Nowego Wzoru (1645 r.), ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.), przyjęcia przez Cromwella tytułu lorda protektora (1653 r.), <i>Aktu nawigacyjnego</i> (1651 r.), <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), <i>Ustawy o prawach</i> (1689 r.)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>purytanizm, Petycja o prawo, Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielka remonstracja, independenci, Parlament Kadłubowy, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu</i> – zna daty: Petycji o prawo (1628 r.), <i>Wielkiej remonstracji</i> (1641 r.), bitwy pod Naseby (1645 r.), ścięcia Karola I (1649 r.), restauracji Stuartów (1660 r.), <i>Aktu o następstwie tronu</i> (1701 r.)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>jedenastoletnia tyrania, lewellerzy, diggerzy, Akt tolerancyjny</i> – zna daty: zwołania Krótkiego Parlamentu (1640 r.), obrad Długiego Parlamentu (1640–1653 r.), powołania Parlamentu Kadłubowego (1648 r.), <i>Aktu tolerancyjnego</i> (1689 r.) – charakteryzuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii Stuart</p>	<p>– zna datę rozwiązania parlamentu przez Karola I Stuarta (1629 r.) – charakteryzuje i ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji – omawia i ocenia polityczne skutki chwalebnej rewolucji.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Wilhelma III Orańskiego – wskazuje na kraje, które weszły w skład republiki rządzonej przez Cromwella – omawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w. – przedstawia przyczyny i skutki sporu królów angielskich z parlamentem – wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia Nowego Wzoru – omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Karola I Stuarta – wskazuje na mapie rejony Anglii zdominowane przez zwolenników króla oraz zwolenników Parlamentu – charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty – omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim – wymienia ugrupowania polityczne mające wpływ na przebieg rewolucji angielskiej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I – omawia konflikt między Karolem II a parlamentem – wyjaśnia wpływ <i>Habeas Corpus Act</i> i <i>Ustawy o prawach na ustrój polityczny Anglii</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w. – charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim. 	
2. Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> – Rzesza Niemiecka na początku XVII w. – defenestracja praska – początek wojny trzydziestoletniej – działania wojenne w latach 1624–1635 – wojna europejska – francuski okres wojny trzydziestoletniej – armie okresu wojny trzydziestoletniej – pokój westfalski i skutki wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna trzydziestoletnia</i> – zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.) – przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej – wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki, czy ogólnoeuropejski. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Unia Protestancka</i>, <i>Liga Katolicka</i>, <i>druga defenestracja praska</i>, <i>pokój westfalski</i> – zna daty: powstania Unii Protestanckiej (1608 r.), utworzenia Ligi Katolickiej (1609 r.), II defenestracji praskiej (1618 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.) – wskazuje na mapie najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – omawia sytuację wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy – wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej – podaje przyczyny włączenia się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: okresu czesko-palatynackiego (1618–1624), okresu duńskiego (1624–1629 r.), okresu szwedzkiego (1630–1635 r.), okresu francuskiego (1635–1648 r.) – charakteryzuje postacie: Ferdynanda II, Fryderyka V Wittelsbacha, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa – wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Królestwie Czeskim – wymienia etapy w przebiegu wojny trzydziestoletniej i charakteryzuje je – przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęski. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>list majestatyczny</i>, <i>edykt restytucyjny</i> – zna daty: listu majestatycznego (1609 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), edyktu restytucyjnego (1629 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.) – charakteryzuje postacie: Fryderyka IV, Fryderyka V, Maksymiliana I, Rudolfa II, Macieja I – opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojny trzydziestoletniej. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: pokoju w Nikolsburgu (1622 r.), bitwy pod Dessau (1626 r.), pokoju w Lubce (1629 r.), pokoju w Pradze (1635 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), bitwy pod Lens (1648 r.) – charakteryzuje postacie: Ernsta von Mansfelda, Johana von Tilly’ego – ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej.

			– omawia postanowienia pokoju westfalskiego.			
3. Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> – Ludwik XIII i kardynał Richelieu – rządy kardynała Mazarina – władza absolutna Ludwika XIV – gospodarka podporządkowana państwu – polityka zagraniczna Ludwika XIV – armia Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>racja stanu</i>, <i>merkantylizm</i> – zna daty: początku rządów osobistych Ludwika XIV (1661 r.) – charakteryzuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika XIV. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>intendant</i>, <i>szlachta urzędnicza</i>, <i>fronda</i>, <i>Wysoka Rada</i>, <i>kolbertyzm</i> – zna daty: frondy parlamentarnej (1648–1649 r.), frondy książąt (1649–1653 r.), zniesienia <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.) – charakteryzuje postacie: Ludwika XIII, Jules’a Mazarina, Jeana Baptisty Colberta – wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII – przedstawia przyczyny i skutki frondy – charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV – omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji – opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna dewolucyjna</i>, <i>pokój w Akwizgranie</i>, <i>polityka réunionów</i>, – zna daty: wojny dewolucyjnej (1667–1668 r.), pokoju w Akwizgranie (1668 r.), wojny francusko-holenderskiej (1672–1679 r.), wojny Francji z Ligą Augsburską (1686–1697 r.), pokoju w Rijswijk (1697 r.) – charakteryzuje postacie: Henryka IV Burbona, Kondeusza – wskazuje na mapie zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV – omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu – omawia rządy kardynała Mazarina – wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw – omawia stosunki Francji z sąsiadami. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>edykt łaski</i>, <i>pokój pirenejski</i>, <i>Liga Augsburska</i>, <i>pokój w Rijswijk</i> – zna daty: edyktu łaski (1629 r.), pokoju pirenejskiego (1659 r.) – charakteryzuje postacie: Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki – charakteryzuje rządy Henryka IV Burbona – charakteryzuje i ocenia politykę zagraniczną Ludwika XIV – przedstawia innowacje w armii francuskiej i ich wpływ na sukcesy militarne Ludwika XIV. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji – ocenia panowanie Ludwika XIV.
4. Zmiany polityczne w Europie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – upadek potęgi Hiszpanii – polityka obronna Holandii; wojny angielsko-holenderskie – wzrost znaczenia Brandenburgii – potęga i ekspansja Szwecji – Węgry i ekspansja turecka w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.) – charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego – opisuje przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Święta Liga</i> – zna daty: unii personalnej Brandenburgii i Prus Książęcych (1618 r.), zawarcia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.) – charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Kara Mustafy – wskazuje na mapie obszary utracone przez Turcję w wyniku pokoju w Karłowicach – przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>moryskowie</i>, <i>junkrzy</i>, <i>Święta Liga</i> – zna daty: zajęcia przez Brandenburgię Pomorza Zachodniego (1648 r.), traktatów welawsko-bydgoskich (1657 r.) – charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma, Karola IX Sudermańskiego, Karola X Gustawa, Gustawa II Adolfa – wskazuje na mapie zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojen angielsko-holenderskich (1652–1654 r., 1665 r., 1672–1674 r.), antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.) – charakteryzuje postacie: Wilhelma III Orańskiego, Karol XI, Karola Lotaryńskiego – przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię – omawia wpływ rywalizacji o rynki europejskie i światowe na politykę międzynarodową – opisuje politykę kolonialną 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstań w Katalonii i Portugalii (1640 r.), uznania przez Hiszpanię niepodległości Portugalii (1668 r.), bitwy pod Linköping (1598 r.) – charakteryzuje postacie: Filipa III, Filipa IV, Gaspara de Guzmána, Jana IV Braganzy, Krystyny Wazy, Axela Oxenstierny, Jerzego II Rakocznego, Imre Thököly’ego – ocenia sytuację polityczną na wschodzie Europy w XVII w. – ocenia zmiany na arenie

			<p>pruski tron książęcy</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje politykę wewnętrzną Fryderyka Wilhelma – omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją – przedstawia antyturską działalność Świętej Ligi. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w. – wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków – wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone jedynie w koloniach i na morzach – omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w. – przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego. 	<p>Fryderyka Wilhelma</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje proces budowania imperium szwedzkiego. 	<p>międzynarodowej, do których doszło w XVII w.</p>
5. Kultura baroku	<ul style="list-style-type: none"> – od renesansu do baroku – sztuka i architektura baroku – malarstwo barokowe – nauka i filozofia epoki baroku – teatr, literatura i muzyka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok, realizm</i> – zna czas trwania baroku (k. XVI – poł. XVIII w.) – charakteryzuje postacie: Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Moliera, Jana Sebastiana Bacha – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>barok dworski, racjonalizm, empiryzm, klasycyzm, rokoko, opera</i> – charakteryzuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisca Bacona – wyjaśnia interpretację terminu <i>barok</i> – przedstawia wpływ kontrreformacji na narodziny epoki baroku – omawia cechy charakterystyczne architektury baroku – wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku – omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku – wymienia największych twórców epoki baroku oraz ich najwybitniejsze dzieła. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>manieryzm, libertynizm, jansenizm, teatr ludowy, powieść lotrzykowska</i> – charakteryzuje postacie: El Greca, Diega Velázquez, Johannes Keplera, Blaise’a Pascala, Antonia Vivaldiego – wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową – wyjaśnia, z czego wynikała specyfika baroku mieszczańsko-protestanckiego – omawia wpływ manieryzmu na narodziny epoki baroku – przedstawia cechy charakterystyczne barokowego malarstwa – przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku – przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku – omawia tematykę podejmowaną przez artystów w utworach barokowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę założenia Royal Society w Londynie (1660 r.) – charakteryzuje postacie: Francesca Borrominiego, Antoona van Dycka, Jana Brueghel młodsze, Jeana Baptisty Racine’a, Jeana de La Fontaine’a, Miguela de Cervantesa, Georga Friedricha Haendla – wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia” – omawia różnice między rokokiem a barokiem – przedstawia związki między ideologią absolutyzmu a sztuką i architekturą baroku – omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: św. Jana od Krzyża, św. Teresy z Ávila, Kornela Jansena, Lopego de Vegi, Pierre’a Corneille’a, Claudia Monteverdiego – ocenia, które rozwiązania w architekturze barokowej mogły robić szczególne wrażenie na wiernych.
WOJNY I KRZYŻY RZECZYPOSPOLITEJ W XVII WIEKU						
1. Początki rządów Zygmunta III Wazy	– podwójna elekcja – Zygmunt III Waza na	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>husaria</i>	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>rokosz</i>	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>popularyści, sejm</i>	– zna daty: bitwy pod Byczyną (1588 r.), przejścia tronu	– zna daty: bitwy pod Linköping (1598 r.),

	<p>tronie polskim – król i hetman – relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim – walka o szwedzki tron i wojna ze Szwecją – rokosz Zebrzydowskiego – wojna w Inflantach i Prusach</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), bitwy pod Oliwą (1627 r.) – charakteryzuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy – omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.</p>	<p>– zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1600–1611 r.), wojny polsko-szwedzkiej (1617–1622 r.), wojny polsko-szwedzkiej (1625–1629 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), rozejmu w Sztumskiej Wsi (1635 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Szwecji – omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. – omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych.</p>	<p><i>inkwizycyjny, regaliści, rozejm w Starym Targu (Altmarku), rozejm w Sztumskiej Wsi</i> – zna daty: elekcji Zygmunta III Wazy (1587 r.), sejmu inkwizycyjnego (1592 r.), bitwy pod Białym Kamieniem (1604 r.), rokoszu Zebrzydowskiego (1606–1608 r.) – charakteryzuje postacie: Maksymiliana Habsburga, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa – omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej – opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim – charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej.</p>	<p>Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592 r.), inkorporacji szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), bitwy pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627 r.) – charakteryzuje postacie: Ernesta Habsburga, Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna – przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem – przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki.</p>	<p>detronizacji Zygmunta III Wazy przez szwedzki Riksdag (1599 r.) – ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim – ocenia skutki rokoszu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej.</p>
2. Walka o koronę carów	<p>– kryzys państwa rosyjskiego w II połowie XVI i na początku XVII w. – dymitriady i ich skutki – początek wojny z Moskwą i walki o koronę carów – wojna smoleńska</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dymitriady</i> – zna datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.) – charakteryzuje postać Władysława IV Wazy – omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozejm w Dywilinie, pokój w Polanowie</i> – zna daty: I dymitriady (1604–1605 r.), wyprawy Dymitra II Samozwańca (1607–1610 r.), wojny polsko-rosyjskiej (1609–1618 r.), wybrania Michała Romanowa na cara Rosji (1613 r.), rozejmu w Dywilinie (1618 r.), wojny smoleńskiej (1632–1634 r.), pokoju w Polanowie (1634 r.) – charakteryzuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola Chodkiewicza – wskazuje na mapie ziemie, jakie zdobyła Rzeczpospolita w wyniku rozejmu w Dywilinie i pokoju w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Smuta, lisowczycy</i> – zna daty: Wielkiej Smuty (1598–1613 r.), powstania Wasyla Szujskiego (1606 r.), zdobycia Moskwy przez Polaków (1610 r.), rządów polskich na Kremlu (1610–1612 r.), oblężenia Smoleńska (1633–1634 r.) – charakteryzuje postacie: Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Borysa Godunowa, Wasyla Szujskiego, Aleksandra Józefa Lisowskiego – omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim – charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki</p>	<p>– zna datę antypolskiego powstania Minina i Pożarskiego (1611 r.) – charakteryzuje postacie: Fiodora, Jerzego Mniszcha, Kuźmy Minina, Dymitra Pożarskiego – wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego – wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy.</p>	<p>– zna datę rosyjsko-szwedzkiego traktatu w Stołbowie (1617 r.) – charakteryzuje postać Michała Szeina – ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą.</p>

			<p>Polanowie</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcją Rosjan – wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji. 		
<p>3. Kozaczyzna i konflikty z Turcją</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Turcja i księstwa naddunajskie – najazdy tatarskie na Rzeczpospolitą ich skutki – polskie wyprawy na Mołdawię – narodziny Kozaczyzny – rejestr i pierwsze powstania kozackie – wojna z Turcją: klęska pod Cecorą i oblężenie Chocimia – plany kolejnej wojny z Turcją i ich konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Cecorą (1620 r.), bitwy pod Chocimiem (1621 r.) – omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją (1620–1621 r.). 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kozaczyzna</i>, <i>Dzikie Pola</i> (<i>Zaporoże</i>, <i>Niż</i>), <i>ataman</i>, <i>pokój w Chocimiu</i> – zna daty: pokoju w Chocimiu (1621 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Zamojskiego, Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza – wskazuje na mapie obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w. – charakteryzuje organizację wewnętrzną Kozaczyzny – wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie – omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w. – omawia przebieg wojny z Turcją (1620–1621 r.) – omawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pokój hetmański</i>, <i>Sicz</i>, <i>tabor</i>, <i>rejestr</i>, <i>czambuł</i> – zna daty: wyprawy Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595 r.) – charakteryzuje postacie: Piotra Konaszewicza-Sahajdacznego, Stanisława Koniecpolskiego – omawia przyczyny, przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii – omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w. – omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców – wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki – charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kondominium</i>, <i>traktat w Buszy</i>, – zna daty: układu w Chocimiu (1612 r.), traktatu w Buszy (1617 r.), powstania Kosińskiego (1591–1593 r.), powstania Nalewajki (1595–1596 r.) – charakteryzuje postacie: Jeremiego Mohyły, Szymona Mohyły, Krzysztofa Kosińskiego, Semena Nalewajki, Mehmeda Abazy – omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Bukowem (1600), bitew pod Sasowym Rogiem (1612 r., 1633 r.) – charakteryzuje postacie: Michała Walecznego, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego – ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków.
<p>4. Powstanie Chmielnickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – problem kozacki w I poł. XVII w. – wojsko zaporoskie i jego militarne znaczenie – przyczyny powstania Chmielnickiego – wybuch powstania na Ukrainie – walki w latach 1649–1653 – Moskwa i Kozacy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojsko zaporoskie</i> – zna daty: powstania Chmielnickiego (1648–1655 r.) – charakteryzuje postacie: Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę – charakteryzuje przyczyny powstania Chmielnickiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>układ w Perejaśławiu</i>, <i>unia w Hadziaczu</i>, <i>księstwo ruskie</i>, <i>rozejm w Andruszowie</i> – zna daty: bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsunem i Piławcami (1648 r.), obrony Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), układu w Perejaśławiu (1654 r.), unii w Hadziaczu (1658 r.), rozejmu w Andruszowie (1667 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ukraińscy królewiczy</i>, <i>ugoda zborowska</i>, <i>ugoda w Białej Cerkwi</i> – zna daty: ugody zborowskiej (1649 r.), ugody w Białej Cerkwi (1651 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), bitwy pod Żwańcem (1653 r.), bitwy pod Ochmatowem (1655 r.), bitew pod Połonką i Cudnowem (1660 r.) – charakteryzuje postacie: 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Pawluka (1637 r.), powstania Kostki-Napierskiego (1651 r.) – charakteryzuje postacie: Pawła Pawluka, Mikołaja Potockiego, Stefana Potockiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego, Marcina Kalinowskiego – przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Sulimy (1635 r.), powstania Ostrianicy i Huni (1638 r.), bitwy pod Szepielewiczami (1654 r.) – charakteryzuje postacie: Iwana Sulimy, Jurija Chmielnickiego – omawia powstania kozackie z I poł. XVII w. – przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego – ocenia konsekwencje

			<p>r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego – wskazuje na mapie obszary objęte powstaniem Chmielnickiego, ziemie przyłączone do Rosji po rozejmie w Andruszowie – omawia okoliczności wybuchu powstania Chmielnickiego – omawia przebieg działań militarnych przeciwko Kozakom po elekcji Jana Kazimierza Wazy – przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu. 	<p>Tuhaj-beja, Janusza Radziwiłła</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie – wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się z Rosją – omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę. 	<p>zaporoskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w. 	<p>przymierza kozacko-rosyjskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich.
5. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny najazdu szwedzkiego – początek potopu szwedzkiego – wojna o wyzwolenie Rzeczypospolitej – zmiana sytuacji międzynarodowej Rzeczypospolitej – traktat rozbiorowy w Radnot i jego konsekwencje – koniec wojny i pokój w Oliwie – zmiany w polskiej armii – prześladowania protestantów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>potop szwedzki</i> – zna daty: potopu szwedzkiego (1655–1660 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.) – charakteryzuje postać Jana Kazimierza Wazy – omawia przyczyny najazdu szwedzkiego – przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna podjazdowa, traktat w Radnot, układy welawsko-bydgoskie, pokój oliwski</i> – zna daty: obrony Jasnej Góry (1655 r.), klęski pod Gołębim (1656 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), traktatu w Radnot (1656 r.), układów welawsko-bydgoskich (1657 r.) – charakteryzuje postacie: Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Augustyna Kordeckiego – charakteryzuje działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego – wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją – przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dominium Maris Baltici, regimentarz, ślubny lwowski</i> – zna daty: kapitulacji pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), konfederacji w Tyszowcach i łańcucie (1655 r.), ślubów lwowskich Jana Kazimierza (1656 r.), bitwy pod Prostkami (1656 r.), wygnania arian z Polski (1658 r.) – charakteryzuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Wincentego Gosiewskiego – wskazuje na mapie główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r. – przedstawia przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami – opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie – wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>traktat wileński</i> – zna daty: układu szwedzko-brandenburskiego (1656 r.), rozejmu w Niemieży (1656 r.) – charakteryzuje postacie: Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakocznego – przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w. – charakteryzuje sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej – ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego.

<p>6. Wojna domowa i król „Piast”</p>	<p>– Rzeczpospolita po potopie szwedzkim – plany reform Jana Kazimierza i problem następcstwa tronu – rokosz Lubomirskiego – elekcja Michała Korybuta Wiśniowieckiego – konflikt króla z malkontentami – początek konfliktu z Turcją</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>liberum veto, pokój w Buczaczu</i> – zna daty: pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.), traktatu w Buczaczu (1672 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego – omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją.</p>	<p>– zna daty: abdykacji Jana Kazimierza (1668 r.), elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669 r.), wojny z Turcją (1672 r.) – charakteryzuje postać Władysława Sycylińskiego – wskazuje na mapie zmiany terytorialne po traktacie w Buczaczu – przedstawia sytuację Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim – omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Związek Święcony, Związek Pobożny, malkontenci</i> – zna daty: rokoszu Lubomirskiego (1665–1666 r.), zawarcia Związku Święconego (1661 r.) i Pobożnego (1662 r.), bitwy pod Mątunami (1666 r.), zdobycia Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672 r.) – charakteryzuje postać Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim.</p>	<p>– zna daty: bitew pod Braclawiem i Kalnikiem (1671 r.), konfederacji pod Szczerbyszynem (1673 r.) – charakteryzuje postacie: Filipa Wilhelma, Karola Lotaryńskiego – omawia wpływ konfliktu króla Jana Kazimierza z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa – przedstawia konflikt króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego ze stronnictwem profrancuskim – omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.</p>	<p>– zna datę buntu Piotra Doroszenki (1671 r.) – charakteryzuje postać Piotra Doroszenki – ocenia realną możliwość realizacji reform Jana Kazimierza.</p>
<p>7. Rządy Jana III Sobieskiego</p>	<p>– elekcja Jana III Sobieskiego – wojna z Turcją; pokój w Żurawnie – polityka zagraniczna Jana III Sobieskiego – zmiany sojuszów i ich konsekwencje – bitwa pod Wiedniem i jej znaczenie – zakończenie walk z Turcją – ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>odsiecz wiedeńska</i> – zna datę bitwy pod Wiedniem (1683 r.) – charakteryzuje postać Jana III Sobieskiego – przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Święta Liga, pokój Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach</i> – zna daty: bitwy pod Chocimiem (1673 r.), elekcji Jana III Sobieskiego (1674 r.), wojny z Turcją (1674–1676 r.), bitwy pod Parkanami (1683 r.), utworzenia Świętej Ligi (1684 r.), pokoju Grzymułtowskiego (1686 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.) – charakteryzuje postacie: Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy, Marii Kazimiery – wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz Rzeczypospolitej w wyniku podpisania pokoju w Karłowicach – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny z Turcją (1674–1676 r.)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wielki wezyr</i> – zna daty: bitwy pod Żurawnem (1676 r.), rozejmu w Żurawnie (1676 r.) – charakteryzuje postać Karola Lotaryńskiego – wskazuje na mapie obszary, które utraciła Turcja na rzecz cesarstwa i Wenecji w wyniku podpisania pokoju w Karłowicach – opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego – omawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego – charakteryzuje skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego – omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej.</p>	<p>– zna daty: oblężenia Trembowli (1676 r.), traktatu w Jaworowie (1675 r.), sojuszu polsko-habsburskiego (1683 r.) – charakteryzuje postacie: Filipa Wilhelma, Ludwika Burbona (Wielkiego Kondeusza), Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego – omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego – charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburgii, Rosji i Turcji – przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego.</p>	<p>– zna datę antyhabsburskiego powstania na Węgrzech (1682 r.) – charakteryzuje postać Imre Thököly'ego – ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi.</p>

			– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało zwycięstwo pod Wiedniem.			
8. Kryzys Rzeczypospolitej	– zniszczenia wojenne – społeczne skutki wojen – wzrost roli magnaterii – przemiany ustrojowe i polska skarbowość – sytuacja wyznaniowa w XVII w.	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>oligarchia magnacka</i> – charakteryzuje przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>latyfundia magnackie, klientela magnacka</i> – omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w. – charakteryzuje społeczne skutki wojen – wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w drugiej połowie XVII w. – omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przymus propinacyjny, rzędy sejmikowe, podatek podymny, podatek pogłówny, kwarta, łanowe, hiberna, apostazja</i> – przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej – omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów – wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe – charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w.	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>egzultanci</i> – omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej – wyjaśnia wpływ egzultantów na politykę państwa – omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w. – wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami – opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej.	– ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej.
9. Barok i sarmatyzm	– początki baroku w Polsce – architektura barokowa w Polsce – rzeźba i malarstwo – kultura barokowa na dworach magnackich – literatura barokowa – nauka i oświata w XVII-wiecznej Rzeczypospolitej – sarmatyzm i jego cechy charakterystyczne	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa</i> – zna czas trwania baroku w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.) – opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ksenofobia, orientalizacja</i> – charakteryzuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska – wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku – omawia cechy charakterystyczne barokowej architektury sakralnej w Polsce – przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich – wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przedstawienia funeralne, silva rerum, makaronizmy, szlachcic-sybaryta</i> – charakteryzuje postacie: Mikołaja Zebrzydowskiego, Tomasza Dolabelli, Stanisława Herakliusza Lubomirskiego – przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej – omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku – opisuje cechy charakterystyczne rzeźby i malarstwa polskiego baroku – przedstawia genezę ideologii sarmackiej – omawia wpływ ideologii sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej.	– charakteryzuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Daniela Naborowskiego, Samuela Twardowskiego, Wacława Potockiego, Jana Brożka – przedstawia wpływ wielkich wojen XVII w. na rozwój kultury i sztuki epoki baroku – przedstawia rozwój nauki w dobie baroku – przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w.	– charakteryzuje postacie: Giovanniego Trevano, Matteo Castellego, Peetera Danckersa de Rija, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Szczęsnego Herburt, Kaspra Niesieckiego – charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.
OŚWIECENIE W EUROPIE I W POLSCE						
1. Gospodarka i	– eksplozja	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– charakteryzuje postacie:	– ocenia gospodarcze i

<p>społeczeństwo w XVIII wieku</p>	<p>demograficzna w Europie – rewolucja agrarna – rewolucja przemysłowa w Anglii – skutki społeczne i gospodarcze rewolucji przemysłowej – nowe koncepcje ekonomiczne</p>	<p>terminów: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa</i> – omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej.</p>	<p>terminów: <i>plodozmian intensywny, rewolucja agrarna, maszyna parowa, klasa robotnicza, liberalizm gospodarczy, wolny rynek, wolna konkurencja, gospodarka wolnorynkowa</i> – zna datę skonstruowania maszyny parowej (1769 r.) – charakteryzuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha – wskazuje na mapie najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII-wiecznej Europy – omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej – charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w.</p>	<p>terminów: <i>fizjokratyzm, leseferyzm</i> – charakteryzuje postać François Quesnaya – omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w. – omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki – przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej – omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle włókienniczym – opisuje przemiany w hutnictwie i metalurgii – omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w.</p>	<p>Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta – wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera – wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową.</p>	<p>społeczne skutki rewolucji przemysłowej.</p>
<p>2. Oświecenie</p>	<p>– wiek XVIII – stulecie rozumu – filozofia i myśl społeczno-polityczna oświecenia – <i>Wielka encyklopedia francuska</i> i jej znaczenie – rozwój nauki – rozwój edukacji i ośrodków naukowych – literatura oświeceniowa – rokoko i klasycyzm</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna</i> – zna czas trwania oświecenia (XVIII w.) – charakteryzuje postacie: Karola Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau – omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prawa naturalne, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm</i> – charakteryzuje postacie: Johna Locke’a, Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta – wskazuje na mapie państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia – przedstawia genezę oświecenia – omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia – wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała <i>Wielka encyklopedia francuska</i> – omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji – omawia główne kierunki w</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koncepcja wolności, deizm, ateizm, teoria poznania, szkoły specjalistyczne, akademie naukowe, salony kulturalne, łoża masońskie, rokoko, teatr narodowy</i> – zna datę rozwiązania zakonu jezuitów (1773 r.) – charakteryzuje postacie: Benjamina Franklina, braci Montgolfier – wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne – charakteryzuje wiodące kierunki filozoficzne oświecenia – na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne – wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w XVIII w. salony kulturalne</p>	<p>– charakteryzuje postacie: Antoine’a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Jacques’a Louisa Davida, Josepha Haydna – omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i geograficznych.</p>	<p>– charakteryzuje postać Laurence’a Sterne’a – ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne.</p>

			rozwoju literatury oświeceniowej – przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu.	– wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masonskie – przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia.		
3. Budowa imperium rosyjskiego	– Rosja a Europa w XVII w. – początki rządów Piotra I – reformy Piotra I – wielka wojna północna i jej następstwa – walka o władzę w Rosji po śmierci Piotra I – rządy Katarzyny II – powstanie rosyjskiego mocarstwa	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>absolutyzm</i> – charakteryzuje postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej – charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Senat Rządzący, gubernia, wielka wojna północna, pokój w Nystad, wojna siedmioletnia</i> – zna daty: wielkiej wojny północnej (1700–1721 r.), pokoju w Nystad (1721 r.), wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – wskazuje na mapie obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II – przedstawia reformy obyczajowe Piotra I – omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny północnej – omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II – przedstawia kierunki ekspansji zewnętrznej Rosji za panowania Katarzyny II.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny, imperator Wszechrosji, Rada Cesarska</i> – wyjaśnia przyczyny wystąpienia wielkiego poselstwa (1697 r.), ustanowienia Senatu Rządzącego (1711 r.), bitwy pod Narwą (1700 r.), bitwy pod Połtawą (1709 r.), przyjęcia przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721 r.) – charakteryzuje postacie: Karola XII, Elżbiety I, Fryderyka II – wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w państwie rosyjskim – omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I zaszły w stanie szlacheckim.	– wyjaśnia uwarunkowania zmiany wizerunku Rosji w XVII w. – przedstawia reformy w wojsku rosyjskim – charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I – przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I – wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji.	– porównuje i ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II.
4. Absolutyzm oświecony w Prusach i w Austrii	– absolutyzm oświecony – budowa potęgi Prus – absolutyzm oświecony Fryderyka II – Austria w czasie wielkich wojen – wojna siedmioletnia – reformy Marii Teresy i Józefa II w Austrii	– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>absolutyzm oświecony</i> – charakteryzuje postacie: Fryderyka Wilhelma I, Józefa II – omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>laicyzacja, wojny śląskie, wojna siedmioletnia (III wojna śląska), państwo policyjne, józefinizm</i> – zna daty: koronacji Fryderyka I (1701 r.), wojen śląskich (1740–1742 r.; 1744–1745 r.), wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – charakteryzuje postacie: Fryderyka I, Marii Teresy – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej – omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na funkcjonowanie państwa	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>„król-filozof”, „pierwszy sługa państwa”, sankcja pragmatyczna, Rada Państwa, patent tolerancyjny</i> – zna daty: sankcji pragmatycznej (1713 r.), pokoju w Hubertusburgu (1763 r.), patentu tolerancyjnego (1781 r.), reform chłopskich Józefa II (1781–1785 r.) – wskazuje na mapie obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w., granice państwa habsburskiego w II poł. XVIII w. – charakteryzuje rządy Fryderyka I – omawia zaangażowanie	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna o sukcesję hiszpańską, wojna o sukcesję austriacką, odwrócenie przymierzy</i> – zna daty: wprowadzenia obowiązku szkolnego w Prusach (1763 r.), wojny o sukcesję hiszpańską (1701–1714 r.), wojny o sukcesję austriacką (1740–1748 r.) – charakteryzuje postacie: Fryderyka II, Filipa V Burbona, Karola VI – przedstawia zmiany w relacjach austriacko-pruskich w I poł. XVIII w. – porównuje reformy w Prusach i Austrii w II poł. XVIII	– ocenia panowanie Fryderyka II oraz Józefa II jako władców oświeconych.

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II – opisuje reformy wewnętrzne Józefa II – przedstawia przyczyny i skutki wojny siedmioletniej. 	<ul style="list-style-type: none"> Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w. – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Maria Teresa objęła tron Austrii – omawia reformy wewnętrzne Marii Teresy. 	<ul style="list-style-type: none"> w. – charakteryzuje rolę Prus i Austrii w konfliktach zbrojnych w Europie w latach 1700–1763. 	
5. Rzeczpospolita w pierwszej połowie XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – pierwsze lata unii polsko-saskiej – Rzeczpospolita w czasie wojny północnej – ostatnie lata rządów Augusta II – wojna o sukcesję polską – polityczna anarchia i próby reform w czasach Augusta III – reformy oświaty i ożywienie gospodarcze w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Familia, Collegium Nobilium</i> – zna datę założenia Collegium Nobilium (1740 r.) – charakteryzuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego – omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II i Augusta III. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm niemy, wojna o sukcesję polską, pijarzy</i> – zna daty: elekcji Augusta II Mocnego (1696 r.), wielkiej wojny północnej (1700–1721 r.), sejmku niemego (1717 r.), wojny o sukcesję polską (1733–1736 r.) – charakteryzuje postacie: Stanisława Leszczyńskiego, Augusta III – wskazuje na mapie terytorium Saksonii – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej – przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną – opisuje przebieg i skutki wojny o sukcesję polską – omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>republikanie, sejm pacyfikacyjny, faksje magnackie</i> – zna daty: elekcji Stanisława Leszczyńskiego (1704 r.), konfederacji sandomierskiej (1704 r.), konfederacji tarnogrodzkiej (1715 r.), konfederacji w Dzikowie (1734 r.), sejmku pacyfikacyjnego (1736 r.) – charakteryzuje postacie: Karola XII, Piotra I – wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym – przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich – omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami – charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II – omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za panowania Augusta III. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Kliszowem (1702 r.), konfederacji w Warszawie (1704 r.), zamieszek religijnych w Toruniu (1724 r.) – charakteryzuje postacie: Henryka Brühla, Jerzego Mniszcha – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.
6. Pierwsze lata rządów Stanisława Augusta	<ul style="list-style-type: none"> – elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego i pierwsze reformy – sprawa dysydentów i prawa kardynalne – konfederacja barska – 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i> – zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, prawa kardynalne, walka partyzancka, Rada Nieustająca</i> – zna daty: założenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm repninowski, generalność</i> – zna daty: sejmku konwokacyjnego (1764 r.), sejmku repninowskiego (1797– 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koliszczyzna, zasada równowagi sił</i> – charakteryzuje postacie: Michała Fryderyka Czartoryskiego, Wacława 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postanowienia sejmu repninowskiego – ocenia działania konfederatów barskich – ocenia wpływ decyzji sejmu rozbiorowego na

	<p>przyczyny, przebieg, skutki i ocena</p> <ul style="list-style-type: none"> – I rozbiór Polski – sejm rozbiorowy i jego reformy 	<p>r.), konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbiór Polski (1772 r.), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego – wskazuje na mapie obszary utracone przez Rzeczpospolitą na rzecz Austrii, Rosji i Prus w 1772 r. – przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej. 	<p>uchwalenia praw kardynalnych (1768 r.), sejmu rozbiorowego (1773–1775 r.), powołania Rady Nieustającej (1775 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Katarzyny II, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana – omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego – wyjaśnia wpływ praw kardynalnych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej – przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r. – omawia decyzje sejmu rozbiorowego. 	<p>1798 r.), powołania generalności (1769 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Kajetana Sołtyka, Mikołaja Repnina – przedstawia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia przebieg konfederacji barskiej – omawia okoliczności podpisania I rozbiór Polski. 	<p>Rzewuskiego, Karola Radziwiłła, Adama Ponińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w 1767 r. 	<p>funkcjonowanie państwa polskiego.</p>
7. Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – początki oświecenia w Polsce – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka polskiego oświecenia – literatura oświeceniowa – edukacja i nauka 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>oświecenie stanisławowskie</i> – zna czas oświecenia w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.) oraz datę powstania Collegium Nobilium (1740 r.) – charakteryzuje postać Stanisława Konarskiego – charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>obiady czwartkowe, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych</i> – charakteryzuje postacie: Ignacego Krasickiego, Hugona Kołłątaja – omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w propagowaniu idei oświecenia – charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w. i ocenia ich znaczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę założenia Biblioteki Żałuskich (1747 r.) – charakteryzuje postacie: Józefa i Andrzeja Żałuskich, Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego – przedstawia początki oświecenia w Polsce – na wybranych przykładach wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej literaturze oświeceniowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Franciszka Bohomolca, Adama Naruszewicza, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Izabeli Czartoryskiej, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczobutta– Odlanickiego, – omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postacie: Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego Jezierskiego, Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogla, Samuela Chrościkowskiego, Krzysztofa Kluka – ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce.
ŚWIAT I RZECZPOSPOLITA W KOŃCU XVIII WIEKU						
1. Rewolucja amerykańska	<ul style="list-style-type: none"> – kolonizacja Ameryki Północnej – konflikt między osadnikami a metropolią – wojna o niepodległość – ustrój Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości, państwo federacyjne</i> – zna daty: <i>Deklaracji niepodległości</i> (4 VII 1776 r.), konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787 r.) – charakteryzuje postać Jerzego Waszyngtona 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>metropolia, „bostońskie picie herbaty”, pokój w Wersalu, konstytucja Stanów Zjednoczonych, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent, Karta Praw, republikanie, demokraci</i> – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), wojny o 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opłaty stemplowe, ustawa o herbacie, Armia Kontynentalna, procedura impeachmentu, Sąd Najwyższy</i> – zna daty: uchwały o tzw. ustawach stemplowych (1765 r.), ustawy o herbacie (1773 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Synowie Wolności, federaliści, separatyści</i> – zna daty: przybycia tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620 r.), zajęcia posiadłości francuskich w Ameryce Pn. przez Anglików (1756–1763 r.), I Kongresu Kontynentalnego (1774 r.), II 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Bunker Hill (1775 r.) – charakteryzuje postać Wilhelma von Steubena – ocenia działalność Synów Wolności.

		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii – omawia skutki wojny o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. 	<ul style="list-style-type: none"> niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775–1783 r.), pokoju w Wersalu (1783 r.), Karty Praw (1791 r.) – charakteryzuje postacie: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina – wskazuje na mapie zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w. – charakteryzuje rozwój osadnictwa angielskiego w Ameryce Pn. – przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości – charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji 1787 r. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw. 	<ul style="list-style-type: none"> bitwy pod Yorktown (1781 r.) – charakteryzuje postać Thomasa Jeffersona – wskazuje na mapie obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojny siedmioletniej – omawia podział kolonialny Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w. – omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn. – przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią – omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich – na wybranych przykładach przedstawia udział Europejczyków w wojnie o niepodległość kolonii angielskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Kongresu Kontynentalnego (1775 r.) – charakteryzuje postacie: Jerzego III, Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a – przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich położenie – opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn. – porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi – przedstawia spory o ustrój Stanów Zjednoczonych. 	
2. Wybuch rewolucji we Francji	<ul style="list-style-type: none"> – Francja Ludwika XVI – Stany Generalne i ich rola – rewolucja ludowa – zmiana ustroju we Francji – wprowadzenie monarchii konstytucyjnej – rewolucja burżuazyjna 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>, <i>monarchia konstytucyjna</i>, <i>Wielka Rewolucja Francuska</i> – zna daty: Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789–1791 r.), <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (VIII 1789 r.) – charakteryzuje postać Ludwika XVI – przedstawia cele i zasady zawarte w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stan trzeci</i>, <i>Stany Generalne</i>, <i>Zgromadzenie Narodowe</i>, <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta)</i>, <i>jakobini</i>, <i>kordelierzy</i>, <i>Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa)</i> – zna daty: powstania Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789 r.), szturm na Bastylię (14 VII 1789 r.), uchwalenia konstytucji (IX 1791 r.) – charakteryzuje postacie: Maximiliena de Robespierre’a, Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata – charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja</i>, <i>drobnomieszczaństwo</i>, <i>Gwardia Narodowa</i>, <i>wielka trwoga</i>, <i>cenus majątkowy</i>, <i>rewolucja burżuazyjna</i> – zna daty: zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), ucieczki Ludwika XVI z Paryża (1791 r.) – charakteryzuje postacie: Ludwika XV, Marii Antoniny, Emmanuela Josepha Sieyès’a, Marie Josepha de la Fayette’a – charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV – przedstawia strukturę społeczeństwa francuskiego – przedstawia okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>gwardia mieszczańska</i> – omawia i ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji – wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej.

			<p>panowania Ludwika XVI – omawia skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego – charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym.</p>	<p>zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe – omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r. – opisuje symbole rewolucji francuskiej – omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r.</p>		
3. Republika Francuska	<p>– proklamowanie republiki francuskiej – wojna w obronie republiki – dyktatura jakobinów – przewrót termidoriański i rządy dyktatoriatu – znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror</i> – zna daty: dyktatury jakobinów (1793–1794 r.), wielkiego terroru (1793–1794 r.) – wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek rewolucyjnego świata jakobinów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konwent Narodowy, Marsylianka, rojaliści, przewrót termidoriański, dyktatoriat</i> – zna daty: zwołania Konwentu francuskiej (IX 1792 r.), stracenia Ludwika XVII (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (VII 1794 r.) – charakteryzuje postacie: Georges’a Dantona, Jean-Paula Marata, Maximiliena de Robespierre’a – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez jakobinów – charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów – omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów – charakteryzuje rządy dyktatoriatu.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie w Wandei, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny</i> – zna daty: wypowiedzenia wojny Austrii (1792 r.), bitwy pod Valmy (1792 r.), powstania w Wandei (1793–1794 r.), powołania Konwentu Ocalenia Publicznego (1793 r.), konstytucji jakobińskiej (1793 r.), konstytucji roku III (1795 r.) – wskazuje na mapie Wandęę – omawia przebieg i skutki wojny rewolucyjnej Francji z Austrią – omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji.</p>	<p>– charakteryzuje postacie: Józefa II, Leopolda II – przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji – omawia podział polityczny Legislatywy – przedstawia reakcję Europy na stracenie Ludwika XVI – przedstawia reakcję Francuzów na stracenie Ludwika XVI.</p>	<p>– porównuje rządy burżuazji (1789–1792 r.), jakobinów (1793–1794 r.) i dyktatoriatu (1794–1799 r.) – ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej.</p>
4. Rzeczpospolita w dobie Sejmu Wielkiego	<p>– sytuacja polityczna Rzeczypospolitej po I rozbiore – zwołanie Sejmu Wielkiego – reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 maja – wojna w obronie suwerenności – II rozbiór Polski</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Ustawa rządowa (Konstytucja 3 maja), monarchia konstytucyjna, konfederacja targowicka</i> – zna daty: Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), Konstytucji 3 maja (1791 r.), konfederacji targowickiej (1792 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) – charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki – wskazuje na mapie ziemie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), „czarna procesja”, Ustawa o sejmikach, Prawo o miastach, Straż Praw, wojna w bronie Konstytucji 3 maja</i> – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), <i>Ustawy o sejmikach</i> (III 1791 r.), <i>Prawa o miastach</i> (IV 1791 r.), wojny w obronie suwerenności (1791–1792 r.), sejmu rozbiorowego (1793 r.) – charakteryzuje postacie:</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stronnictwo patriotyczne, stronnictwo dworskie, stronnictwo hetmańskie, ofiara 10 grosza</i> – zna datę bitwy pod Zieleńcami (VI 1792 r.) – charakteryzuje postacie: Ignacego Potockiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Jana Dekerta, Stanisława</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Zamojskiego, jurydyki, plenipotenci</i> – zna datę spotkania w Kaniowie (1787 r.) – charakteryzuje postać Andrzeja Zamojskiego – wyjaśnia, jakie zmiany w prawie wprowadzał <i>Kodeks Zamojskiego</i> – omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na plany</p>	<p>– ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja – ocenia postawy opozycji magnackiej na reformy Sejmu Wielkiego.</p>

		<p>zagarnięte w wyniku II rozbioru przez Prusy i Rosję</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja – wyjaśnia okoliczności zawązania konfederacji w Targowicy i jej skutki. 	<p>Katarzyny II, Hugona Kołłątaja, Franciszka Ksawerego Branickiego, Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Józefa Poniatowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki – przedstawia stronnictwa polityczne Sejmu Wielkiego i ich programy – wymienia reformy Sejmu Wielkiego – przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja – omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja. 	<p>Staszica</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia działania opozycji szlacheckiej na rzecz wzmocnienia wewnętrznego państwa – omawia sytuację międzynarodową w okresie obrad Sejmu Wielkiego – wyjaśnia przyczyny zorganizowania „czarnej procesji” i jej skutki polityczne – omawia postanowienia <i>Ustawy o sejmikach i Prawa o miastach</i> – wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu – przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r. – omawia i ocenia decyzje sejmiku rozbiorowego. 	<p>przeprowadzenia reform wewnętrznych w Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia reakcję Rosji i Prus na dzieło Sejmu Wielkiego. 	
<p>5. Upadek polskiej państwowości</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Polska po II rozbiorze – wybuch powstania kościuszkowskiego – przebieg insurekcji – walki powstańcze i decyzje polityczne – koniec insurekcji kościuszkowskiej – III rozbiór Polski i upadek Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ogólnonarodowe powstanie, naczelnik</i> – zna daty: powstania kościuszkowskiego (1794 r.), <i>Uniwersału połanieckiego</i> (7 V 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.) – charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki – wskazuje na mapie ziemie zagarnięte w wyniku III rozbioru – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>emigracja, akt insurekcji, kosynierzy, Uniwersał Połaniecki</i> – zna daty: przysięgi Kościuszki (24 III 1794 r.), bitwy pod Raclawicami (4 IV 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 VI 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 X 1794 r.), abdykacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (X 1795 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa – wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszko w swojej przysiędze – omawia zadania Kościuszki jako naczelnika – przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego – omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: <i>rzeź Pragi</i> – zna daty: wybuchu powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (VIII 1794 r.), rzezi Pragi (XI 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Wojciecha Bartosza Poniatowskiego, Tomasza Wawrzeckiego – opisuje skutki II rozbioru Polski – omawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim – omawia próby rozwiązania problemu chłopskiego w powstaniu kościuszkowskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: samosądów w Warszawie (VI 1794 r.), początków oblężenia Warszawy (VII 1794 r.), konwencji porozbiorowej (1797 r.) – charakteryzuje postacie: Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Iwana Fersena – charakteryzuje polską emigrację polityczną po 1793 r. – przedstawia postanowienia konwencji porozbiorowej z 1797 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia historyczne znaczenie rozbiórów Rzeczypospolitej – ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej.

<p>6. Francja od konsulatu do cesarstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rządy dyktatoriatu – walki z I koalicją antyfrancuską – początki kariery Napoleona Bonaparte – wyprawa Napoleona do Egiptu – zamach stanu 18 <i>brumaire'a</i> i rządy konsulatu – walki z II koalicją antyfrancuską – reformy Napoleona – Napoleon cesarzem Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyktatoriat, zamach 18 brumaire'a, konsulat, konkordat, kodeks cywilny</i> – zna daty: wyprawy do Egiptu (1798 r.), zamachu 18 <i>brumaire'a</i> (1799 r.) – charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte – charakteryzuje politykę wewnętrzną dyktatoriatu – omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>republiki siostrzane</i> – zna daty: bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1798 r.), konstytucji roku VIII (1799 r.), wojny z II koalicją antyfrancuską (1799–1802 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.) – wskazuje na mapie republiki siostrzane stworzone przez Francuzów – omawia ustrój Francji za rządów dyktatoriatu – przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji – opisuje ustrój Francji za rządów konsulatu – omawia stosunki między państwem i Kościołem w okresie konsulatu. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: pokoju w Campo Formio (1797 r.), pokoju w Lunéville (1801 r.), traktatu w Amiens (1802 r.) – charakteryzuje postacie: Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyèsa – wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu – przedstawia przebieg i skutki walk z I koalicją antyfrancuską – omawia przebieg i skutki walk z II koalicją antyfrancuską. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Mondovi (1796 r.), bitwy pod Lodi (1796 r.), bitwy pod Bassano, Arcole i Rivoli (1796 r.) – charakteryzuje postacie: Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Rogera Ducosa, Paula Barrasa – ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula.
<p>7. Legiony Polskie we Włoszech</p>	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po III rozbiorze – polska konspiracja niepodległościowa – powstanie Legionów Polskich – walki Legionów we Włoszech – kryzys idei legionowej – znaczenie Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Legiony Polskie</i> – zna datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – charakteryzuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech – omawia okoliczności powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i> i jej znaczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Legia Naddunajska</i> – zna daty: bitwy pod Hohenlinden (1800 r.), wysłania legionistów na San Domingo (1802 r.) – charakteryzuje postacie: Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Karola Kniaziewicz – wskazuje na mapie kraje, w których walczyły polskie oddziały – omawia sytuację społeczeństwa polskiego po III rozbiorze – charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów – omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech – przedstawia działalność Legii Naddunajskiej – opisuje losy Legionów po 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Agencja, Deputacja</i> – zna daty: założenia Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800 r.), bitwy pod Civita Castellana (1798 r.), bitwy pod Legnano i Magnano (1798 r.) – charakteryzuje postać Samuela Bogumiła Lindego – przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiorze – charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Centralizacja, Towarzystwo Republikańców Polskich</i> – zna daty: założenia Centralizacji (1796 r.), powstania Towarzystwa Republikańców Polskich (1798 r.) – charakteryzuje postacie: Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Waleriana Dzieduszyckiego, Franciszka Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego – omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich – ocenia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej.

<p>8. Ekspansja i klęska Napoleona</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wojna z III koalicją antyfrancuską; bitwa pod Austerlitz – armia Napoleona – walki z Prusami i Rosją (IV koalicja antyfrancuska) – apogeum francuskiej dominacji – wyprawa na Moskwę i jej skutki – wojna z wielką koalicją; „bitwa narodów” pod Lipskiem – „sto dni” Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>bitwa trzech cesarzy</i>”, „<i>bitwa narodów</i>” – zna daty: <ul style="list-style-type: none"> bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy na Moskwę (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.) – przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję. 	<p>1801 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>bitwa trzech cesarzy</i>”, „<i>pokój w Tyłży</i>”, „<i>sto dni</i>” Napoleona – zna daty: bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), pokoju w Tyłży (1807 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy nad Berezyną (1812 r.), „<i>stu dni</i>” Napoleona (1815 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.) – charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Michała Kutuzowa – wskazuje na mapie kraje uzależnione od Napoleona – wyjaśnia, jakie były przyczyną klęski sił austriacko-rosyjskich pod Austerlitz – przedstawia postanowienia pokoju w Tyłży – omawia okoliczności rozpoczęcia wojny Napoleona z Rosją – opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki – omawia próbę przejęcia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Armia</i>, <i>blokada kontynentalna</i> – zna daty: powstania Wielkiej Armii (1805 r.), bitwy pod Ulm (1805 r.), bitew pod Jeną i Auerstedt (1806 r.), ogłoszenia blokady kontynentalnej (1806 r.), bitwy pod Somosierrą (1808 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.), wojny z wielką koalicją (1813 r.), zesłania Napoleona na Elbę (1814 r.), zesłania Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815 r.) – charakteryzuje postacie: Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona – przedstawia rywalizację francusko-brytyjską na pocz. XIX w. – omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona – omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), pokoju w Preszburgu (1805 r.), powstania IV koalicji antyfrancuskiej (1806 r.), bitwy pod Pruską Iławą i Frydlandem (1807 r.), wojny w Hiszpanii (1808 r.), pokoju w Schönbrunn (1809 r.), zajęcia Paryża przez wojska koalicji (1814 r.) – charakteryzuje postać Józefa Bonapartego – omawia przebieg i skutki wojny z III koalicją antyfrancuską – opisuje przebieg i skutki wojny z IV koalicją antyfrancuską – wyjaśnia, dlaczego Napoleon jest uważany za jednego z najlepszych wodzów w historii. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać Jeana Baptisty Bernadotte’a – ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich.
<p>9. Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ziemie Rzeczypospolitej po III rozbiore – powstanie Księstwa Warszawskiego – ustrój Księstwa Warszawskiego – wojna z Austrią – okupacja Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Księstwo Warszawskie</i> – zna daty: powstania Księstwa Warszawskiego (1807 r.), upadku Księstwa Warszawskiego (1813 r.) – charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>szwoleżerowie</i> – zna daty: pokoju w Tyłży (1807 r.), konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807 r.), bitwy pod Raszynem (1809 r.) – charakteryzuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego – wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. – omawia organizację i położenie społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Komisja Rządząca</i>, „<i>druga wojna polska</i>” – zna daty: powołania Komisji Rządzącej (1807 r.), zniesienia poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807 r.), „<i>drugiej wojny polskiej</i>” (1812 r.) – charakteryzuje postać Fryderyka Augusta – porównuje sytuację Polaków pod zaborami – omawia militarne znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wprowadzenia <i>Kodeksu cywilnego</i> w Księstwie Warszawskim (1807 r.) – charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – charakteryzuje orientację prorosyjską wśród części polskiej szlachty i magnaterii. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków.

			<p>polskiego pod zaborami – omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego – przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego.</p>	<p>– omawia przebieg i skutki wojny z Austrią – przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim.</p>		
--	--	--	---	--	--	--